

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 20 coroane.
Pe jumătate de an 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

O problemă religioasă actuală.

In anii din urmă se pare, că a început ziaristica noastră bisericească a da o atențiune mai mare activității sinoadelor protopresbiterale. Atât organul arhidiecezei transilvane, cât și organele publicistice ale celor 2 dieceze sufragane au comunicat câteva rapoarte amănunțite și fidele despre chestiunile discutate și despre decisiunile aduse de sinoadele menționate. Îndeosebi revista „Biserica și Școala” a deschis cu bunăvoință coloanele sale, de sigur, cu scopul salutar de a înlesni și pe această cale trezirea unui interes mai viu față de aceste corporațiuni constituționale-bisericești, a căror funcționare în cele mai multe părți rămăsese cu totul incoloră și taciturnă.

In anul acesta însă, spre deosebire de alți ani, s'au discutat în multe sinoade protopresbiterale chestiuni de însemnătate vitală pentru biserică și s'au pronunțat cuvinte îndrăznețe de critică față de anumite foruri sau stări de lucruri regretabile, cari împiedecă regenerarea vieții religioase-morale a poporului nostru dreptcredincios. Este însă destul de dureroasă împrejurarea, că orice s'ar discuta sau orice decisiune s'ar aduce din partea acestor corporațiuni constituționale-bisericești, — în lipsa de putere executivă și mai ales în lipsa unei inițiative energice și unitare, ce s'ar cuveni să pornească din centrul mitropoliei și să se ramifice cu sancțiune penală asupra tuturor protopopiatelor, — rămâne de obicei în regiunea desideratelor platonice. Aceasta, evident, că nu poate fi decât în detrimentul bisericii noastre. De aceea ar fi de dorit, ca ancheta inițiată la 1916 de Consistorul aradan cu scop de a da îndrumări precise pentru activitatea organelor și corporațiunilor protopresbiterale, să o ia în mâna sa Consistorul mitropolitan, s'o extindă prin un chestionar temelnic și bine studiat asupra celor 64 protopresbiterate și pe baza materialului strâns cu sârguință și prelucrat cu pricepere să dea un tablou fidel despre activitatea prezentă, precum și o îndrumare sigură pentru activitatea viitoare a protopresbiteratelor noastre din metropolia ortodoxă-română a Ungariei și Transilvaniei.

Spre scopul acesta ar trebui angajat la Consistorul metropolitan un referent bisericesc stabil, care să aibă și pregătirea și râvna de a urmări cu atențiune orice problemă, de a pregăti elaboratele de lipsă nu numai pentru Consistorul metropolitan, ci și pentru sf. Sinod Episcopesc, dela care

după războiu de asemenea vor trebui să pornească inițiative și îndemnuri folositoare pentru regenerarea vieții noastre religioase în toate părțile metropoliei.

Căci din partea preoșimei și a turmei credincioase s'au dat și până acum destule dovezi despre faptul, că necesitatea unei acțiuni de regenerare religioasă este adânc simțită și foarte mult dorită în cele mai largi cercuri preoțești și mirenești.

Se împlinesc 50 de ani, de când metropolia noastră a intrat într'o epocă de constituționalism democratic, care nu a respectat, totdeauna și întru toate, drepturile canonice și istorice.

In timpul acesta de o jumătate de veac s'a crezut, în mod foarte greșit și păgubitor, că scopul suprem al bisericii ar fi desăvârșirea aparatului administrativ prin un număr cât mai mare de „exhibite” și „elenchuri”, sau diferite exerciții electorale pentru sinoade și congrese, alcătuite de cele mai mulțori nu întru frica lui Dumnezeu și spre mântuirea sufletească a poporului, ci după dorința și porunca unor factori străini sau înstrăinați de biserică. — Astfel, în vălmășagul preocupățiunilor mărunte și efemere, scopurile eterne și sfinte ale bisericii au fost lăsate aproape exclusiv în grija oamenilor dela sate, cari s'au silit a le urmări, în marginea priceperii și putinței lor smerite. Dar n'au reușit să le împrumute strălucirea penetrantă și curceroare, în care se cuvine să fie ținute și îmbrățișate prin neîntreprupte îndrumări și îndemnuri purcezătoare dela locurile cele mai înalte.

Din câteva rapoarte ale sinoadelor protopopești s'a putut vedea, că această înțelegere superioară a vieții și chemării bisericești a pătruns în sinul lor și se ating în discuție probleme, cari trec peste sfera lor de competență. Deci tocmai pentru aceea este inomis de lipsă, ca forurile de cădere să le studieze și să le pregătească alvia spre o rezolvare favorabilă intereselor religioase din timpul de față. Așa d. e. unul dintre protopresbiterii cei mai harnici, care văzând răul îndrăznește să-i zică pe nume, a pus în cuvântul de deschidere un accent dureros, dar în multe părți prea adevărat: „lipsind căldura și conștiința din inima slujitorului, întreg cultul te lasă rece, nemulțămît; face impresia unui mecanism plin de repetițiuni și de mișcări fără însemnătate”. Dar firește, a lua măsuri pentru îndreptarea unei asemenea scaderi de ordin general, nu stă în dreptul sinoadelor protopresbiterale, ci în al unei corporațiuni superioare, la care sunt îndru-

mate prin § 174 p. 2 din „Statutul Organic” toate chestiunile rituale.

Este deci o însemnată problemă a prezentului și a viitorului, ca păstrând cu scumpătate depositul sacru al credinței străbune, să putem afla în toate timpurile mijloacele cele mai potrivite, spre a-l face accesibil tuturor credincioșilor sfintei noastre biserici astfel, ca de dragul formelor să nu jertfim niciodată esența și să nu prețuim coaja mai mult decât sâmburele.

Războiul actual a scos la suprafață în viața obștească a tuturor popoarelor interesul pentru probleme religioase. Acest interes s'a manifestat în mod împunător la toate clasele de oameni, începând dela coliba săracului până la palatul celor învâluți în porfiră și în vison. Datorința tuturor celor aleși de Dumnezeu să povățuiască viața religioasă a neamurilor și să ostenească în lucrarea cea mare și sfântă de mântuire a sufletelor, este acum să țină în neadormită trezvie acest interes religios și să facă din el pârghie de îndlțare pentru biserică Mântuitorului Isus Christos.

Sinodul arhidiecezan.

S'a celebrat sf. Liturghie în catedrală prin Excelența Sa Inalt Prea Sfințitul arhiepiscop și mitropolit Vasile Mangra, asistat de I. P. C. Sa arhimandritul Dr. Eusebiu Roșca, director seminarial, asesorii consistoriali: Matei Voileanu, Nicolae Ivan, Dr. G. Proca, presbiterii: Dr. V. Bologa, Dr. A. Crăciunescu, diaconii: Dr. O. Costea, Dr. Gh. Comșa și I. Aron.

In cursul serviciului divin presbiterii Dr. V. Bologa și Dr. A. Crăciunescu au fost hirotesii de protoierei, iar I. Aron sfințit de preot. Atât la serviciul divin, cât și la ședințele sinodului e de față și comisarul trimis de guvern, baronul Petrichevich Horváth, îmbrăcat în atila.

Dupăce s'a terminat sf. liturghie și s'a făcut chemarea Duhului Sfânt, o deputațiune a membrilor sinodali a invitat pe Excelența Sa la deschiderea sesiunii.

Urmând invitării, Excelența Sa deschide ședința cu următoarea vorbire:

Hristos a înviat!
Domnilor deputați!

Cu aceste cuvinte se salută lumea creștină la învierea Domnului. Cu aceste cuvinte, cari sunt o solie și chemare la viață și muncă, — căci în muncă consistă și se manifestă viața — vă salut și eu Domnilor și vă zic cu Mântuitorul: „Ridicați ochii voștri și vedeți holdele, că secerișul e mult și lucrătorii puținii”. (Ioan 4, 35. Matei 9, 37.)

Anul acesta se împlinesc tocmai o jumătate de veac, de când s'a plăzmit legea organică a bisericii noastre în care viem și ne mișcăm.

Dacă reprivim asupra trecutului și cercetăm agrul cel vast și binecuvântat al bisericii, vom

găsi unele părți ale lui încă necultivate, altele puțin cultivate, din lipsa lucrătorilor, și mai ales din lipsa împărțirii proporționate și a direcționării corespunzătoare a muncii.

Căci o organizație constituțională democratică a societății, ori cât de mult ar fi reclamată de duhul vremii, ea va fi folositoare, va servi scopurile morale ale societății și va contribui la prosperarea ei, numai dacă va fi condusă de o autoritate mai înaltă, care să asigure lucrarea armonică a tuturor factorilor și elementelor ei constitutive.

Aceasta este în biserica ortodoxă autoritatea sfintelor canoane.

De aceea ne zice marele nostru arhieru Andrei:

„Nimica mai bine nu putem face decât aceea, ca noi să ne ținem credincioși de aceste canoane în afacerile și convingerile noastre bisericesti, religioase și morale, va să zică de normele acele clasice primitive creștine, care le aflăm în ele, ca să nu vătămăm nici litera, nici spiritul măreț al creștinismului celui mai pur și genuin, nici atunci când pricepera noastră, sedusă de lucruri lumești, ar voi să facă vre-o schimbare sau abatere în ele“. (Enchiridion.)

Constituția bisericască depusă în Statutul organic este însăși constituția bisericii ecumenice, aplicată în biserica noastră națională, recunoscută și garantată prin legea statului, potrivit caracterului și trebuințelor poporului; o constituție care cuprinde întreaga viața sufletească a poporului român religioasă-morală și național-culturală. Pentru aceea vă zic și eu cu sfântul apostol Pavel: „Voi la libertate v'ați chemat, fraților, numai să nu întrebuiți libertatea voastră de prilej pentru trup, că trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului“. (Gal. V. 13, 17.)

Să ne ferim de a confundă sau amestecă lucrurile lumești cu cele bisericesti, cele materiale sau trupesti cu cele duhovnicești. Să păzim și să practicăm libertatea constituțională în înțelesul și spiritul sfintelor canoane, silindu-ne a aduce în armonie interesele bisericii cu interesele statului, pentru că biserica ortodoxă a mers totdeauna mână în mână cu statul, conlucrând totdeauna la binele și fericirea patriei.

Și așa să fim cu băgare de seamă, ca să nu punem biserica în conflict cu statul. Căci biserica gr.or. română din Ungaria și Transilvania, ca biserică autonomă după dreptul ei canonic, garantat și prin art. de lege IX din 1868, își regulează, administrează și conduce afacerile sale pe lângă susținerea în întregitate a dreptului de supremă inspecție a Majestății Sale. Iar noi nu suntem competenți, nici chemați a defini sau a prescrie forma în care se exercitează dreptul maiestatic.

Cugetați, domnilor, că creatorul constituției

noastre bisericesti, mitropolitul Andrei Șaguna a depus în mâinile reprezentanților clerului și poporului răspunderea pentru soarta bisericii naționale, că d-voastră sunteți trimiși aici din încrederea clerului și a poporului pentru a conlucra la clădirea și întărirea sionului nostru.

Vă zic dar și vă sfătuiesc cu apostolul Pavel: Cele ce sunt ale păcii și cele ce sunt spre zidirea unui altuia, acelea să urmați, ca Dumnezeuul păcii să fie cu voi cu toți! (Rom. c. 14. v. 19. c. 15. v. 33.)

Cu acestea declar sesiunea sinodului nostru arhiepiscopesc, convocată pe azi, deschisă.

Conform regulamentului sunt numiți notari interimari: Dr. Nicolae Regman și Dr. Octavian Costea din cler, iar dintre mireni: Dr. Pavel Roșca, Dr. R. Căndea, Dr. O. Sglimbea și Dr. Andrei Buzdug.

Notarul Dr. O. Costea citește apelul nominal. Răspund 43 deputați, cari își prezintă literile credenționale.

Constatându-se, că sinodul e capabil de muncă se intră în ordinea de zi. Deputații se împart în 4 secții în scop de a face verificările.

(Va urma).

O vorbire înțeleaptă.

Cu prilejul redeschiderii cursurilor la universitatea din București, dl Virgil Arion, girantul ministerului de culte și instrucțiune publică, a dat cetire următoarei declarații în limba germană:

„In palatul universității din București își deschid astăzi cursurile, în înțelegere cu autoritățile militare, facultățile de teologie, de litere, filosofie și știință.

„Exprimăm pentru acestea cele mai vii mulțămiri autorităților militare. Cu prilejul acesta mă simt obligat să declar solemn, în fața acestei adunări, că de aproape un an de zile, de când girez afacerile ministrului de culte, administrația militară n'a refuzat nici una din cererile noastre, care eră de folos instrucțiunii publice române.

„Administrația militară a purtat totdeauna cea mai mare grijă culturii române.

„Ca român exprim aici, pentru aceasta vile mulțămiri“.

Dl Arion continuă apoi discursul în limba română:

Domnilor!

Deschidem astăzi în mijlocul războiului, care durează încă, facultatea de teologie, facultatea de științe și facultatea de litere ale universității din București.

Le deschidem în momente de grele încercări pentru noi, cu gândul și cu nădejdea că se

vor deșteptă printr'insele energiile necesare, să mântuiască țara din adâncul în care a căzut.

Mai mult decât ori când, vedem azi unde ne-a adus prefăcuta cultură, cu care atâția ani ne-am amăgit. Expusă la atâtea lovituri, călcate veșnic de atâtea popoare dușmane, România nu s'a putut statornică într'o cultură a ei, care să-i libereze sufletul și să-i dea o personalitate hotărâtă.

Oameni cultivați a avut mulți România, și în toate vremurile: acum în urmă, un Kogălniceanu, un Hajdeu, un Eminescu, un Țaragiale, și câți alții. Dar, în jurul acestor uriași, nimeni: — o mulțime fără relief, fără rezistență, fără caracter.

Românii au fost de toate, după vremuri. S'au rugat în biserici, — altădată, în vechea limbă slavonă, — și și-au scris într'o limbă necunoscută de popor, hrisoavele vechi. Au vorbit grecește cu fanarioții, franțuzește cu rușii pe vremea protectoratului; ear dela 1848 încoace chiar între ei, mai mult franțuzește, englezește, nemțește, decât românește.

Orice cultură străină s'a imprimat aci ușor, ca într'o ceară moale.

Fiind de toate, Românii n'au fost nimic. O imitație servilă a stăpânit totul: un fel de neputință de a fi și de a rămâne români.

De aici o trebuință ciudată de a trăi și chiar a muri pentru idealuri, cari nu erau ale noastre. De aici falsificarea adâncă a vieții noastre de stat, copiată cu desăvârșire din strănătate. Nici un respect pentru cele strămoșești, nici o solidaritate cu trecutul, nici un gând și nici o acțiune pentru repunerea țării în drepturile ei istorice. O stare de spirit, care făcea posibilă o tiranie josnică și ascunsă, care a corupt totul și a aruncat țara într'un război, ale cărei jertfe s'au dovedit inutile, și în care s'au stins atâtea minunate energii.

În întunerecul care ne cuprinde, o rază de lumină pare că vine dinspre Basarabia. Printr'un vot al „Sfatului Țării“ Basarabia a proclamat unirea cu România.

Dar ce amărăciune te cuprinde, când te gândești la împrejurările în care se produce faptul acesta!

A trebuit ca politica României să nu reușească; a trebuit ca aliatul său puternic, aliatul în care România își pusese toată încrederea, să se prăbușească; — a trebuit ca el să ne tradeze; a trebuit ca Rusia să se disolve, pentruca Basarabia liberată printr'o revoluție internă a Rusiei, pe care noi nu am voit-o, să poată întinde mâna României înfrânte.

Ce eră totuși Basarabia pentru noi? Eră dreptul nostru istoric cel mai sfânt. Eră România de două ori umilită și de două ori sfâșiată pe nedrept: la 1812 și la 1878.

† George Coșbuc.

— „Ne-ai zdrobit inima, Doamne, cu-o atât de tristă veste, „Când ne-ai spus, că mult iubitul *badea George* nu mai este! „Când i-atâta jale'n lume și-s atâtea rane 'n piept „Și când toți cu obișnire mângăierea și-o aștept,

„Ai putut, vai, Doamne sfinte, ca în loc ca să ne ierți; „Tu cu cea mai grea durere peste fire să ne cerți, „Ca pe cea mai scumpă jertă pentru Tine să și-o ceri, „Cântărețul lumii noastre să ni-l iei la Tine 'n ceriu...“

— Și când aplecați pe scrisu-ți cel cu-atât de multă artă, Ne rugam la Domnul lumii, ca să nu ne mai despartă, De durerea noastră mută s'a 'ndurat și Dumnezeu, Căci balsam de mângăiere-a frământat în scrisul tău;

În căldura ta din suflet toată jalea ne-a topit-o, Culegând din viers tării suferința ne-am zdrobit-o, Căci cuvântul tău din strună-atât de drag și-atât de sfântu-i, Cât durerea 'ntreagă-a lumii tu cu harfa ta o mântui;

Graiul tău i-atât de dulce și-i atâta vraje 'ntrânsul, Farmecele lumii toate le-ai țesut măiestre 'ntrânsul, Juvaer e 'n fiecare dintr'a tale multe file, Orice viers de reverie din Balade și idile;

Tu cu arta-ți ne'nțeleasă-ai înțeles tainele firii, Ca pe platurile noastre să vrăjești Nunta Zamfirii, Iar când graiu 'n rătăcire se pierdea și părea mort, I-ai dat nouă strălucire înfirând Fire de tort,

Tu comoara 'ntreagă-a lumii ne-ai fi dat-o avuție, Ferecată 'n doine, hore, cântece de vitejie...

* * *

Și de-acum slova bătrână 'n viers isteț n'o s'o mai scuturi, Când cuprinsă de rugină va zăcea în așternuturi, Graiul nostru viu și tânăr poate să se sbată 'n plâns, Căci de mâna-ți iscusită nu va mai fi 'n șire strâns.

Stelele din ceriul nostru cu'n luceafăr s'au rărit, Iar în raiu cu tin' Poete alta 'n loc a răsărit; Tu să 'nveți corul de îngeri într'al nostru dulce graiu, Zbuciumul durerii noastre să răsune'n văi prin raiu,

Să vrăjească 'ntreg cuprinsul ceriului cântarea noastră, Să cutremure tot largul cât se 'ntinde 'n zarea albastră, Și cu firea 'nduioșată 'nduioșat și Domnul sfânt, Să-și reverse darul său cu îndurare pe pământ.

Aurel Contrea.

Oameni și lucruri din Beiușul românesc.

II. Învățătorii și activitatea lor. — Iniințarea școalei din Beiuș.

De *Senin.*

(Sfârșit.)

Vin acte grele și pentru învățătorul ortodox din Beiuș. Școala neavând ajutor dela stat este avizată la repartiția dintre credincioși. Învățătorul cere adausele de plată potrivite cu împrejurările de traiu, și votate de altfel și prin hotărâri din partea forurilor noastre bisericesti. De aici con-

flictul! Învățătorul cu familie grea nu poate avea răbdarea unei soluții în un viitor mai îndepărtat, parohia iarăș nu află un desnodământ momentan. Unul pentru toți nu se poate jertfi, iar toți pentru unul nu vreau să aducă un sacrificiu mai simțitor. Și Ioan Roșu se mută cu casa în satul Răbăgan, unde funcționează din Martie 1918.

Ori cum se vor judecă lucrurile, rămâne constatat, că a fost o mare greșală și un păcat, care cu greu se va repara, lăsând pe un învățător distins să părăsească o catedră, ce credea, să-i fie mângăierea bătrânețelor sale.

Oare cel ce vine va fi atât de harnic, încât să nu putem trece grabnic peste o pagină cu reminiscențe dureroase din viața parohiei ortodoxe din Beiuș?

Școala elementară de fete.

Precum la sate așa și în Beiuș, elevii de ambele sexe obligați a frecventă școala ortodoxă, erau sub conducerea unui învățător. Ceeace însă nu se potrivea cu împrejurările dela oraș, unde erau școale de stat pentru fete.

Nu odată s'au făcut încercări din partea inspectorilor, ca fetele dela școala ortodoxă să fie constrânse a frecventă școala de stat. Încă la Noemvrie 1883 inspectorul Sipos Orbán, călăuzit viața întreagă de sistemul maghiarizării contrar principiilor pedagogice, prin ordinul de sub Nr.-ul 1298 îndrumă parohia pe calea preturei, ca fetele să cerceteze școala de stat, dacă nu sunt despărțite de băieți. Veneratul Consistor orădan prin ordinul de sub Nr.-ul 1233 pofteste

Eră cea mai glorioasă legătură a noastră cu trecutul. Eră Ștefan cel mare, Domnul Moldovei, scriind la 1478, Martie în 8, Dogelui Veneției, ca să-i ceară ajutorul contra împărăției turcești, care atacă Chilia și Cetatea Albă:

„Deci, ca la domni creștini și cunoscuți creștini, alerg la înălțimea Ta, cerșind ajutorul vostru ca creștin ce sunt pentru păstrarea acestei țări a mele, de priință Creștinătății. Și făgăduiesc că orice dar și ajutor îmi veți fi dat, îl voi răsplăti pe multe căi, când îmi veți porunci și veți avea nevoie, și împotriva necredincioșilor, și unde va fi poruncă fără zăbavă. Afară de asta, înălțimea Ta va face un lucru vrednic de laudă, ajutând un Domn creștin.

„Ceeace acuma cer, e aceasta. Căci sunt sigur că turcul iarăș va veni împotriva mea în vara aceasta, pentru cele două locuri ale mele: Chilia și Cetatea Albă, care-i sunt foarte cu supărare.

„Deci într'aceasta vreau să fiu ajutat astăzi, căci vremea nu ne îngăduie a lua alte măsuri mai întinse. Și înălțimea Ta te poți gândi la aceste două locuri, că aceste două locuri sunt toată Moldova, și Moldova cu aceste 2 locuri un zid pentru țara ungurească și țara leșească.

„Afară de aceasta eu zic și mai mult, că de se vor păstra aceste cetăți, Turcii vor putea pierde și Cafa și Crimul, și va fi ușor lucru. Dar chipul cum s'ar face nu-l spun, ca să nu mă întind mai mult la scris; dar când vei porunci, o să-l spun.

Așa scriă Ștefan cel Mare acum aproape cinci sute de ani, și aceasta eră valoarea Basarabiei: Cine arevă sudul Basarabiei, stăpâneă Moldova toată, stăpâneă țările române. Românii totuși și-au întors gândul dela dânsa. Dar Basarabia a venit ea, la România. Ea ni-a adus putere și a întărit în noi nădejdea în viitor.

Să nu credem însă, domnilor, că țara e scăpată, România e greu lovită.

Puternica fire a poporului român va birui, — se zice. Iluziune de copii și calcul de egoist, care vrea să privească la nenorocirile țării, ca la un spectacol interesant.

Nu, domnilor. Minutul de desnădejde prin care trece țara trebuie trăit, trăit de noi toți, cu voința hotărâtă de a o mântui din nevoile ei. Dar ce poți contra soartei? Poți să lupți cu ea și să o înfrângi.

Se pot face minuni! Numai proștii și îngâmfășii cred că nu se fac minuni. Numai mișei cred că nu este dreptate și nu este Dumnezeu.

Este dreptate și este Dumnezeu! Dar trebuie să vrei dreptatea și să crezi în Dumnezeu.

Nu e o minune Polonia, care după veacuri se ridică din mormânt? Nu e o minune Basarabia, care părăsită de noi, socotită ca moartă, Basarabia al cărei prohod s'au găsit români să-l

parohia să se țină de uzul de până acum, iar comitetul parohial în ședința din 21 Noembrie 1883 luând cu părere de rău știrea despre pozițiunea inspectorului, arată că „fetițele credincioșilor noștri sunt despărțite de câtră prunci prin scaune și astfel a satisfăcut legii, iar de altă parte având știre acest comitet că și în școlile comunale, înființate prin stat din comitatul acesta, fetițele nu sunt despărțite de prunci cu Chilia de învățământ și în urmă din motive, că părinții doresc a se instrui copilele lor mai întâi în limba maternă și în aceea școală, unde se propune religia în mai multe ore pe săptămână, nu altcum rugăciunile și cântările bisericești și naționale, decide a se face o remonstrațiune în contra dispozițiunei inspectorului regesc și până la deliberarea aceleia se susține uzul de până acum.

Rămâne deci uzul cel vechiu. Dar anii trec, împrejurările se schimbă, iar oamenii se iau după modă. Azi unul, mâne altul își duce fetița la școală de stat și numărul elevelor dela școală ortodoxă se îmbuținează.

Avem însă o școală civilă românească, gr-cat, de fete. Și acum se iveau greutăți supărătoare, când eleva din școală elementară de stat, nu ducea cu sine nici cea mai palidă cunoștință de limba românească, când se prezentă la școală civilă

Hibriditățile sunt specimene urâte, de aceea trebuia să se îndrume spre căi mai normale cunoștințele de educație elementară ale fetițelor române.

cânte, Basarabia sculându-se din morți și redând ea vieață României lovite în inimă?

Să cădem la pământ și să ne rugăm. Nu e rușine să ne rugăm noi, oameni ai științei și discipoli ai filozofiei. Dumnezeuului dreptății ne rugăm. Lumea nu poate fără dreptate. E ora noastră acuma. E vremea curajului nostru, a credinței noastre, a jertfei noastre.

Sufletul țării s'a rătăcit în închipuiri ce nu s'au putut realiza; el e zdruncinat din temelie; împins de vânturi străine a alunecat ici și colo.

Să prindem în mâinile noastre sufletul țării; — gândirea ei, care se ciatină ca o lumină rătăcitoare în noapte, să o urmărim cu grijă, să o fixăm o clipă.

O să treacă multă vreme, până să luminăm gândul ăsta; să-l potolim, să-l fixăm definitiv.

Dar atunci, când liberați de orice influință străină, gândul țării se va statornici numai în ce e bun și prielnic pentru România, atunci se va fi creat o cultură românească, o personalitate românească, — atunci se va fi asigurat poporului român o vieață românească în viitor.

Ad. Nr. 124/1917-18.

Aviz.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că programa examenelor dela școală noastră s'a statorit în următoarele:

În 1/14 Iunie a. c., începând dela ora 8 a. m., examenele elevelor regulate, în toate clasele; În 2/15 Iunie, Te-Deum și distribuirea testimoniilor.

În 4/17 Iunie, dela 8 ore a. m., examenele elevelor private.

Elevetele private sunt avizate totodată, ca la acest termen să se prezinte cu toată punctualitatea.

Arad, 11/24 Mai 1918.

Directiunea școlii diec. civ. de fete din Arad.

INFORMAȚIUNI.

Festivități în Caransebeș. Desvălirea statuei reginei *Elisabeta* și inaugurarea monumentului ridicat în memoria *profesorilor și elevilor* dela liceul din Caransebeș, cari și-au jertfit vieața pentru tron și patrie, a avut loc în cadrele unor serbări impozante, Luni în 23 Aprilie a. c. Reprezentantul Majestății Sale preagrațiosului nostru rege, Alteța Sa regală arhiducele Albrecht, însoțit de ministrul a latere conte Aladár Zichy, a cucerit prin ținuta Sa, prin vorbirile Sale însuflețite și prin felul de agrăire al bărbaților noștri

S'a născut ideea înființării unei școle elementare de fete, necesită de împrejurările timpului. Ideia a fost discutată și îmbrățișată cu căldură din partea tuturor Românilor, fiindcă nici gr.-cat. nu aveau o astfel de școală. S'a luat obligământul, că oricare confesiune va înființa școala din chestiune, cealaltă e datoare măcar moralicește, să o sprijinească, dând ambele un contingent de fete pentru care se susții învățătoare calificată. Ideia eră mai aproape acum de realizare, deoarece institutul „Drăganul”, prin hârtia sa din 6 Faur 1911, sprijinește cu căldură înființarea școlii, asigurând învățătoarei plată de 1200 cor. și supoartă partea cea mai mare a cheltuielilor de clădire.

Deoarece parohia gr.-cat declină dela sine înființarea școlii elementare, parohia gr.-orientală la 17 Mai 1912 hotărăște înființarea unei școle cu caracter confesional. Locul este în curtea școlii de băieți. La curte are o sală, iar la front spre stradă, două chilii. Una mai mică, ce formează cancelaria directorului școlar. Acolo se țin ședințele comitetului și se păstrează averea parohiei. Lângă ea e o sală mai mare aranjată pentru ținerea orelor de catechizație și exortare. Între sala de învățământ și sala pentru catechizație, sunt alte odăi mai mici dintre cari una e garderoba pentru fetițe.

Edificiul a costat 11.300 cor. A fost acoperit și din dania marelui mecenat Vasile Strofescu, care dăruise spre acest scop, prin mijlocirea dlui adv. Dr. Gavriil Cosma, suma de 5000 cor.

de seamă, pe toți cetățenii deopotrivă. Din șirul vorbirilor remarcăm pe cea a prim-comitelui *Dr. Eöttevényi*, care și de astădată a ținut că e bine, să sublinieze patriotismul și credința nestrămutată față de tron a grănicerilor noștri, dovedită de atâtea ori în trecut și în deosebi în războiul mondial de acum. Biserica noastră a fost reprezentată cu demnitate la aceste serbări. La recepții Prea Sfinția Sa părintele episcop *Dr. Miron Cristea* în fruntea unei deputații de 20 persoane, preoți și mireni, primită de Alteța Sa ca cea dintâi, a rostit o cuvântare memorabilă, pătrunsă de duhul vremilor sub cari ne aflăm. Răspunsul Alteței Sale a stărnit însuflețire, căreia i-s'a dat expresie prin puternice „să trăiască”. Însuflețire a stărnit și agrăirea elevilor concentrați ai liceului de stat, în majoritate covârșitoare eroi români: — Rădulescu, Căpușa, Selegian, Muntean, Andrei, Domăneanțu, Stăngu, Ostoia, Drăgulescu, Drăgăliș ș. a.

La gară Alteța Sa regală a fost însoțit de mult public. Aci s'a întreținut multă vreme cu cei doi arhieri, Prea Sfinția Sa episcopul *Miron*, și Prea Sfinția Sa episcopul *Dr. Valeriu Frențiu* dela Lugoj. Între puternice urale s'a pus în mișcare trenul regal spre Orșova, unde a plecat Alteța Sa și unde a fost primit de poporație cu aceeaș însuflețire.

La examenul de calificare învățătoarească, ce s'a ținut Mercuri, în 16/29 Maiu, sub conducerea dlui Vasile Goldiș, comisar consistorial, cu elevii soldați, au obținut diploma de învățător candidații: *Petru Berariu*, *Ioan Cojainu*, *Antoniu Coșa*, *Pavel Dumitru*, *Ioan Goldiș*, *Aurel G. Sida*, și *Coriolan Tirla*.

Mulțămite publice. Societatea studenților institutului teologic gr.român mulțamește și pe aceasta cale Sfinției Sale părintelui *Simeon Bulcu*, paroh român în Șomușcheș pentru suma de 40 cor., dăruită ei. Arad, din ședința a IX-a a comitetului, ținută în 4/17 Aprilie 1918. *Nerva Tr. Cosma*, president. *Sabin Moldovan*, secretar.

— *P. S. D. Episcop Ioan I. Papp*, pentru a încurajă tineretul nostru adult din Arad, carele la sf. Paști de est timp a cântat, în cor sextet, cântările liturgice în biserica catedrală din loc, sub conducerea subscribului, a dăruit fiecărui corist câte o „Carte de rugăciune”, edată de *P. S. Sa*.

Donul și aprecierea *P. S. Sale* a produs în sânul coriștilor multă bucurie și îndemn la muncă și pentru viitor.

În numele coriștilor rog pe *P. S. Sa D. Episcop*, ca să binevoiască a primi mulțămitea noastră sinceră pentru donul frumos și prețios, precum și pentru înalta atențiune de care i-a învrednicit. Deie cerul, ca *P. S. Sa* încă mulți, mulți ani, în deplină sănătate și putere, să fie preotul mare, paznicul și încuragiatorul nobil, în mijlocul credincioșilor și fiilor săi sufletești. Fie

În 8 Septemvrie 1912 prelegerile se și încep. Postul de învățătoare îl ocupă d-șoara *Anuța Papp* azi dna *Ardelean*, fiica dlui *Gheorghe Papp*, arhivar, protopop onorar și asesor consistorial în Oradea-mare.

Dna *Anuța Ardelean*, cu firea ei blândă și potolită a contribuit mult la ridicarea prestigiului acestei tinere școle. Fetițele de ambele confesiuni o cercetează cu drag. În tot anul ne-a surprins nu numai cu un examen, ce a satisfăcut pe părinții elevelor, ci și cu câte o expozițiune frumoasă din fucrul de mână.

Binecuvântată fie activitatea voastră muncenici ai culturii române și preamărită fie memoria voastră!

„Muierile cele înțelepte au zidit case, iară cele fără de minte le-au surpat cu mâinile sale.”

*

„Înțelepciunea celor învățați este a-și cunoaște căile sale, iară gândul celor fără de minte este rătăcire.”

*

„Nebunii împart răutatea, iară cei cuminte se țin de știință.”

*

„Dreptatea înalță neamul, iară păcatele împuținează semințiile.”

(Din pildele lui Solomon).

ca acest nobil gest al P. S. Sale să fie nu numai un îndemn la muncă tot mai intensivă a tineretului nostru din Arad, ci și un isvor de interes și dragoste tot mai multă pentru limba și legea lor strămoșească, aici, în marea mulțime de străini, între cari trăiesc și muncesc. — *Dimitrie Popoviciu*, învățător rom. ort.

— Mult On. D. Gherasim Serb, asesor consistorial din Arad binevoind a dăruii bisericii ort. or. rom. în Pilul-mare pentru augmentarea fondului „Gherasim Serb” suma de 50 cor., adică cincizeci coroane, ca răscumpărare de cunună pe sicriul regretatului Ioan Goldiș fost notar comunal în Pilul-mare, în numele comunei bisericesti pe aceasta cale îi mulțamește călduros *Epitropia pdr. ort. or. rom. din Pilul-mare.*

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 1712/1918.

Tuturor protopopilor și administratorilor protopopești din districtul consistorului arădan.

Obiectele din sfințele biserici și recvizitele cultului divin nu numai că formează lucruri impresurate de evlavia credincioșilor, dar adeseori sunt totodată și obiecte prețioase de artă ori monumente istorice de cea mai mare valoare. Nu este deci indiferentă soarta acestor obiecte și registre. După ce însă legislația statului nostru până acum nu s'a îngrijit de scutirea acestor obiecte, recvizite și ornamente, dreptacea în vederea faptului, că mai vârtos în timpurile mai nouă tot felul de agenți cearcă să spolieze pentru prețuri de nimic bisericile de obiectele lor vechi și eventual scoase din uz, prin aceasta oprim vinderea, schimbul ori dăruirea tuturor obiectelor și recvizitelor bisericesti și dispunem, ca nici un atare obiect să nu se înstrăineze, să nu se vândă și să nu se schimbe fără știrea și aprobarea noastră.

Despre ce P. O. D-ta vei aviză pe toți conducătorii oficiilor din tractul submanuat.

Arad, 8/21 Maiu 1918.

Ioan I. Papp, episcop.

238/918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului arădan.

Ca din estrasul de botez al pruncului nelegiuit, care ulterior a fost legitimat, să nu apară originea nelegiuită, — Ex. Sa Domnul ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică, prin intimatul său de sub Nr. 131.500/1. 17—II a conces, ca pe lângă permisiunea cerută din caz în caz dela dânsul să se poată estradă și extrase matriculare, cari sunt asemenea originalului numai după conținut, anume despre acele induceri matriculare, cari

a) sunt întregite cu induceri ulterioare despre legitimarea efeptuită prin rescript regal, presupunând, că părinții pruncului astfel legitimat s'au căsătorit;

b) sunt întregite cu induceri despre legitimarea prin căsătorie ulterioară, efeptuite pe baza permisiunii vicecomitelui respective magistratului orășenesc conform ordinațiunei ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune publică de sub Nr. 6658/1892;

c) conțin inducerea unei atări sentințe judecătorești, prin care descendența pruncului s'a constatat după inducerea nașterii.

Petitul pentru estradarea estrasului, ce consună cu conținutul, preotul va avea să-l susțearnă la ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică pe calea superiorității sale bisericesti dimpreună cu un estras făcut din cuvânt în cuvânt de pe inducerea originală a matriculei și cu un plan de estras consunător cu matricula numai după conținut, cu care acel estras ar fi a se estradă.

În caz excepțional de importanță deosebită, preotul poate înaintă deadreptul petitul ajustat în modul de mai sus, dar împrejurarea aceasta va trebui să o insinue tot atunci și superiorității sale bisericesti.

Spre orientare se observă că rubricile referitoare la părinți în estrasul care consună cu originalul său numai după conținut, așa trebuie umplute cu datele matriculare a părinților, iar dacă cumva s'a schimbat și religiunea pruncului, aceasta încă așa trebuie expusă, ca și când pruncul s'ar fi născut ca legiuit și nota referitoare la legitimare trebuie lăsată afară.

În clauzula estrasului, care pe baza licenței primite s'a extradat, ca asemenea originalului său numai după conținut la acel loc, unde după datină se adeverește conformitatea din cuvânt în cuvânt a aceluia, trebuie a se expune expres și evident, că estrasul numai după conținut consună cu matricula originală.

Ceeace prin aceasta se aduce la cunoștința tuturor oficiilor protopresbiterale și parohiale spre știre și conformare în cazurile obveninde.

Arad, la 8/21 Maiu 1918.

Ioan I. Papp, episcop.

Concurse.

Nr. 591/1918.

Pentru deplinirea definitivă a postului de învățător la școala de aplicație de lângă institutul ped.-teologic din Arad, prin aceasta se publică concurs.

Beneficiul împreunat cu acest post este următorul:

a) Salar fundamental 2000 cor. și avansare în salarul fundamental, tot la 4 ani cu câte 200 coroane.

b) Cinci (5) cvinvenale à 200 cor.

c) Bani de cortel în suma anuală de 720 cor.

d) Pentru participarea la conferențele învățătoarești ale noastre, 40 cor.

Recursele reflectanților sunt a se trimite la acest Consistor în termen de 30 zile dela prima publicare a acestui concurs, ajustate cu următoarele documente.

1. Atestat de botez.

2. Atestat, respective atestate despre cvalificația recurentului.

3. Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară.

Arad, șed. cons. dela 27 Martie (9 April) 1918. *Consistorul ort. român din Arad.*

—□—

2-3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din Murani, ppresb. Vinga, fostă a păr. Miron Moldovenescu, se publică în temeiul ord. Ven. Consistor Nr. 1689/1918 concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venitul împreunat cu acest post este: a) Beneficiul sesiunii parohiale și a intravilanului parohial aparținătoare acestei parohii în extensiunea lor de astăzi. b) Stolele și birul parohial legal. c) Eventuala întregire a dotației dela stat pe care nici comuna bisericască nici autoritatea diecezană n'o garantează.

Cel ales va avea să plătească dările publice după beneficiul său, să catehizeze la școalele din loc și va avea să se îngrijească însuși de locuință.

Parohia este de clasa primă; dela recurenți se recere cvalificațiunea de clasa primă.

Reflectanții întru cât sunt din altă dieceză vor avea să dovedească la protopopul tractual înainte de prezentarea în parohie, că au concesiunea prealabilă a Prea Sfinției Sale Domnului Episcop de-a putea recurge la aceasta parohie, vor avea să-și prezinte documentele originale în termenul concursual la Prea On. Oficiu ppresbiteral în Timișoara-fabric și totodată a se prezentă cu observarea § 33 din Reg. pentru parohii sub durata concursului în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserica din Murani, spre a-și arată desteritatea în cele rituale cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea*, adm. ppresb. al Vingei.

—□—

2-3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant la școala confesională gr.-ort. rom. din Medveș protopresbiteratul Timișoara, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala” pe lângă următorul beneficiu:

a) Salar dela comuna bisericască 620 cor. Dela aceasta sumă în sus comuna bis. nu poate garantă salarul dar se va cere pentru acoperirea diferenței de salar ajutor de stat. b) Locuință și grădină în natură. c) Pentru participare la conferențele învățătoarești 20 cor. d) Pentru scrip-turistica 6 coroane.

De încălzitul salei de învățământ se îngrijește comuna bisericască, tot asemenea și de curățitul salei de învățământ, precum și a întregului edificiu școlar în extern. Curățirea internă a locuinței învățătoarești cade în sarcina învățătorului.

Alesul va avea să provadă fără vre-o altă remunerație și cantoratul.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poțiti de a-și trimite petitul însoțit de documentele recerute și adresat comitetului parohial din Medveș of. protopopesc din Timișoara și totodată a se prezentă în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea*, ppresbiter.

—□—

2-3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal sistemizat pe lângă părintele Nicolae Darabanț din Izvin în temeiul rezoluțiunii pre-înalte Nr. 282/1918 se escrie concurs cu termen de 30 zile, în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venitele împreunate cu acest post sunt: Jumătate din sesiunea parohială. Jumătate din intravilanul și extravilanul dela Nr. casei 271. Jumătate din stolele legale.

Intregirea dela stat, pe care o beneficiază preotul, rămâne rezervată acestuia.

Alesul capelan va avea să îndeplinească toate agendele legate de parohia preotului pe lângă care devine ales, va avea să supoarte jumătate din sarcinile publice, să catehizeze la școalele din loc fără altă remunerație și să se îngrijească însuși de locuință.

Parohia e de clasa primă, deci dela recurenți se recere cvalificațiunea normată în concluzul Ven. Sinod eparhial din Arad Nr. 84 II 1910.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească la oficiul protopresbiteral deodată cu insinuarea dorinții de a se prezentă poporului.

a) Că au cvalificațiunea prescrișă și că întrunesc toate condițiunile concursuale b) Întru cât sunt din altă dieceză trebuie să dovedească tot atunci, că posed consimțământul Prea Sf. Sale dlui Episcop diecezan de a reflectă la această parohie. c) Sunt în urmă poțiti ca în termenul concursual să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Izvin spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Petițiunile ajustate cu documentele de lipsă în senzul indicat mai sus, adresate comitetului parohial din Izvin, să se trimită în termenul concursual oficiului protopopesc din Timișoara (Temesvár Gyárváros).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea*, ppresbiter.

—□—

2-3

BIBLIOGRAFII.

„Dor și jale” o carte dragălașă de poezii și versuri populare scrise pentru soldații noștri de Iosif Velcean, sergent-major. Se poate procură dela autor (Temesvár, Dózsatér 12) cu prețul de 2 cor. plus porto postal.

Exemplele răscumpărate se vor împărți gratuit soldaților răniți din spitale.

Caut o domnișoară

de casă pe timp mai înelungat, care se pricepe la fiert și care ajută în toate lucrurile casei. Respectiva va fi privită ca membru al familiei și îngrijită ca la casa părintească. Ofertele se primesc până la 15 Iunie, anunțând totodată și pretensiunile lunare. A se adresă la *Aurelia Körösladányi*, învățătoare, *Zarándnadas* (Arad m.)